

Tutú iña ña Hébreu

Kaka'an Xúva ko kuēnta iña I'xá ña

¹ Ntuvi tsikán ne, dōó ki'in ito kaka'an Xúva ko ni ñata kō. Dōó ki'in nuū í kaka'an ñá kuenta iña ñá ka'an náa ña. ² Ntá tsi ntuvi sã'á ne, kaka'an ñá kuenta iña I'xá ña. Tsi kuenta iña I'xá ña de vá'a ña ñuxiví san ne, xé'e ñā é kūvi é un ntí'í iña I'xá ña di. ³ Kūtuni ko tsi dōó kaxi'í nuu ka'nu Xuva kō dá kīni o tsi dōó kaxi'í nuu ka'nu I'xá ña, tsí dadii kue'en tsí ña ni Xuva kō. Kade kú'lvē ña é un ntí'í é ió ni tū'ún ña e dōó ntii iní i san. Dã kúvi nakate ña kuétsi kō ne, nákutuví ña diñi kua'a Xuva kō, ña e dōó ka'nu san, e dukún kãn.

Xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu I'xá ña é un ntí'í ntí'í ánjē san

⁴ I'xá Xuva kō ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu ña e ánjē sán ne, xé'e Xuva kō é dií ka ka'nu tsiñu víi ña é un ntí'í ntí'í ánjē san. ⁵ Tsi nté uun ánjē san ña ni ká'ãn Xúva ko ni ñā:

Divīn ne, I'xá ko;
 vevii xé'e u é kūtuni ña'a tsí I'xá ko o;
 ntē ña ní ka'an ni'í ña nté uun ánjē san:

Xu'u kúvi ú uva ō né,
 divīn ne, i'xá ko kúvin.

⁶ Ntá tsi dá xee ni'í ña I'xá mii ña ñuxiví a ne, kaka'an ña: Un ntí'í ntí'í ánjē kó ne, na kunuu iní ñá lhxá ko, ka'an Xúva kō. ⁷ Kuenta iña ánjē sán ne, kaka'an tú'un Xuva kō:

Kade Xuva kō é kōo ánje ñā vata kaa tatsín san,
 vata kaa ñu'u é ka'xi ntáa ña ntáde tsiñu iña ña,
 ka'an. ⁸ Ntá tsi kuenta iña I'xá ña ne, kaka'an ña:
 Kadan kú'vén ntii dañu ntuvi, Xuvā ko.
 Vá'ā kue'en koo kadan kú'vén.

⁹ Dōo kakuinima o nuu i é vā'á san ne,
 ña ntío kue'en o nuu i é kīni kaa san.
 Dukuān né, Xuva ko, Xuva mii ō ne,

é nakaxnúu ña o
 e díí ka naxnuu díní ñá nima o é ün ntíí ntíí ta'an o,
 ka'an ña. ¹⁰ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:
 Dívīn, Tó'ō, nté dī'na den kû'vén ñuxiví san ne,
 mii ntā'a o den vá'an e dukún kán di.

¹¹ Xée ntūvi é ntī'i nuu i tsíkān,
 ntá tsi dívīn né, kutūvín ntii dañu ntūvi.
 Un ntíí ntíí nuu i tsikán ne,
 kuata vatā ó kakuata dōo.

¹² Naka'nun váta kaa du'nu.
 Nadaman vatā ó kanadama o dōo ko.
 Ntá tsi dívīn ne, ñá kānadaman kue'en tsin.
 Ntūvi iña ó ne, ña ntī'i kuē'en tsi,
 ka'an Xúva ko ni l'xā ña. ¹³ Nté uun ánjē ña ni ká'an Xuva
 ko ni ñā:

Kutūvín diñi kua'a ko é kadā kû'ven
 ða nté kūvi vií u nī ña ntañchu'vi o.
 Ná te kuan ō ni ká'an ña nī ánjē san. ¹⁴ Tsí da xōo ka ánjē
 sán ne, ña ntáde tsiñu iña Xuva ko. Tsí kataxnuu Xuva kō
 ánjē san é xntii ña ñā'a san, ña é nī'i i é vā'a é nakáku Xuva
 kō.

2

Uun nuu i e dōo ka'nu é nakáku ō

¹ Dukuān ne, kantio e díí díí ka vii o kuenta tú'ūn é
 kātekú kō. Tē ñā'á ne, xtuvī mii o é kuinti'xe ko un siin
 vevíí ne, un siin ká uten. ² Ini ó tsi é nuu é ntaā i tú'ūn é
 kāka'an Xúva ko kuēnta iña ánje ñā kídāa ne, ní'i ñā'a é
 ntō'o ña é ña ni de ntāa ña, é ña ni ide ña kuēnta. ³ ¿Nté
 ntu koo é ña ní'i kō é nto'o ko ve, tē ña vií o kuēnta tú'ūn
 e dōo ka'nu san é kāka'an nté koo nakáku ō? Tō'ó kō ne,
 dī'na ña kaka'an ñá tú'ūn va'á san. Kídāa ne, ntáda ntaa
 ñā'a san ní ko vata ō téku ña é kāka'an Tó'o kō. ⁴ Ta'xi
 Xuva kō é kūtuni ko tsi tú'ūn ñá ne, nuu é ntaā i, kuenta
 iña nuu i e dōo na'nu e éde ña. Dōo ki'in nuū í nañé'e ñá
 kō ne, tā'xi Espíritū Sántū san e túku e túku nuu i é kūvi
 vii ó, vatā ó ntio Xuva kō.

Kūvi Jesucristu vāta kaa uun ña'a

⁵ Ñá ni xē'é Xuva kō é kadā kû've ánjē san ñuxiví xēé san é kīni ó rkontuvi. ⁶ Ntá tsi ió mí uve na'a tú'un Xuva kō mí kakā'an úun ña'a ni ñā:

¿Nee iñá ntu é ñā'a san,

nee iñá ntu kuvi ña, Xuvā ko, é kanaka'an nto ñā?

¿Nee iñá ntu é ñā'a ñuxiví sa é kānti'i ini nto ña?

⁷ Dē kú'vē ntó ña é dií ka xuvi víí ña e ánjē san uun da'na, ntá tsi xe'é nto e dóo va'á ña, é kuiko ñu'u o ñā.

⁸ Xé'e ntó é kāda kú'vē ña é un ntí'í é iō,

ka'an ña. Dukuān ne, xé'e Xuva kō é kāda kú'vé ña'a san é un ntí'í. Ña túvī nee iñā é ña kuvi víí ña ni i. Ntá tsi vevíí ne, vāta kīni o te kuvi víí ña nī é un ntí'í san. ⁹ Ntá tsi ini o Jéuu. Xtúví Xuva ko ñā é dií ka xuvi víí ña e ánjē san uun da'na, vata koo é ntó'o ña doxi'í san. E dóo kuinima Xúva ko kō ne, xé'e ñā é kúví I'xá ña kuenta iña ún ntí'í ntí'í ña'a. Kidáā ne, xé'e Xuva kō e dóo ka'nu ña, é kodo nūú kue'en ña.

¹⁰ É un ntí'í é ió ne, kuenta iña Xuva ko. Divi ñā de kú'vē ña é un ntí'í ne, ntio ña é un ntí'í ntí'í ña'a e kúví i'xá ña xee ña é nī'i ña é vā'á nta'a ña. Dukuān ne, é vā'á, kuinī ña, é ntuvá'a kue'en Cristu, ña é nakáku ko, kuēnta iña i e ntó'o ña. ¹¹ Tsí un ntí'í ntí'í o é ntoo xio o iña Xuva kó ne, uun tsi Uva ko nī Cristu, ña é nakaxnúu kō. Dukuān ne, ñā kākuka'an nuu I'xá Xuva kō é ka'an ña tsí ta'an ña ko, ¹² vatā ó uve na'a kaká'an ña:

Ká'ān ú ni tā'an kó xō ñā'a nto.

Kata u tsi dóo ka'nu nto mé'ñū ña ntákuinti'xe i san,

ka'an ña. ¹³ Xio uve na'a kaka'an xtúku ña:

Kuntee iní ko Xuvā ko,

ka'an ña. Uun ká xtuku kaka'an ña:

I'a tuví u ni ūn ntí'í ntí'í i'xá ko e tá'xi Xuva kō,

ka'an ña.

¹⁴ Ña'a sán ne, iō kúñu ña, ió niñi ña. Dukuān né, kī'i Jesuu kúñū san ni niñí san dí. Dukuān ne, kuvi kuvi ña ne, kuvi víí ña nī tó'o e ña vā'á san é kāde kú'vé iñá doxi'í san, ¹⁵ vata koo é kúvi nakáku ña un ntí'í ntí'í ña'a, ña é ūve tññ dá kanñ ntuvi iña i e ntaú'vī ñā doxi'í san. ¹⁶ Nuú é

ntaā i tsí ñá te ánjē san ña é vexntíi ñā, tsí tatá Abraán san. ¹⁷ Dukuān ne, vata koo é vii ña sá'ā ne, kantio é ntūvi ña vata tsi ntáa ta'an ña, vata koo é vii ñá dutu ódo nūu, ña é kāntunta'ví ini i ta'an i, ña é kāde ntaa tsíñu Xuva kō. Dukuān ne, kuvi nakate ña kuétsi ñā'a san. ¹⁸ Da xe é mii ñā ntó'o ña e ntío tó'ō e ña vá'a san é vii ña é kīni kaa ne, vevíi ne, kuvi xntii ña ñā'a, ña é kuān o ntánto'o i di.

3

Dií ka ka'nu Jesuu é Muísee

¹ Dukuān né, ta'an ko e dóo va'á nto nuu Xuva ko, ntó'o é dadii kána Xuva ko nto nī ko é kuvi o iña ñá, kadā kuení va'ā ntó iña Jéssuu, ñá vexká'an ni ko iña Xuva ko. Kaka'an o tsi táxnuu nti'xe Xuva ko ñā é vii ñá dutu ódo nūu iña i é un nti'ī e ntákuinti'xe kō. ² Dē ntaa ña é un nti'ī é kākā'an Xúva kō, ña é teé tsiñu ña, vatā o dé ntaa Muísee iní vi'i Xuva kō kídaā. ³ Ntá tsi Jesuú ne, dií dií ka ka'nu ña é Muísee, vatā ó dií dií ka ka'nu ñá kaxntísi vi'i san é vī'i é kaxntísi ña. ⁴ Da nēé ka vi'i é ió ne, ió xoo ñá'a, ña é kāde vá'a. Ntá tsi Xuva kō ne, de vá'a ña é un nti'ī é ió. ⁵ Muiseé ne, dē ntaa ntí'i ña, vatā ó de ña kade tsiñu e dóo va'á, dā dé tsiñu ña iní vi'i Xuva kō. Dukuān né, kuínti'xe ña'a san ña dá kakā'an ñá nuu i é kākā'an Xúva ko ni ñā rkontuvi. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, dē ntaa ñá nī ña ntáduku ntée Xuva ko vatā ó de i'xá san ni ñāvi'i i. Xo'ō né, ñavi'i Xuva kō kúvi o tē ña xtuví mii ō e ntákuinti'xe ko ña, tē dóo diní kō e ntantétu ō é nī'i ko é vā'á nta'a Xuva kō.

Ntoo da'na ña ntáduku ntée Xuva kō

⁷ Dukuān ne, víi nto vatā ó kaka'an Espíritū Sántū san mí ūve na'a tú'un Xuva kō:

Te tēku nto é kākā'án u ni ntō vevíi ne,

⁸ ñá ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō dá idé ña du'xen nī ko,

da íto nteé ña ko ñnuu itsí kán.

⁹ Ikān né, íto nteé ñata ntō kó,

kuān té uvi díko kuia ini ña un ntíi ntíi nuu i e dóo na'nu é idé u.

¹⁰ Dukuān né, dōo dutsi kuiní ko nī ña tsikán ne, kaka'án u: “É dōto tsi ntádē kuení ña; ña ntío ña kuntikin ña itsí ko”, ka'án u.

¹¹ Dukuān né, kūdiin ú ni ñā ne, xé'ē ú xu'ú ko tsí ña kue'e kue'én u é kuntoo da'na ña nī ko,

kuan ō ka'an Xúva kō.

¹² Kōto nto, tá'ān kó, te nté uun nto ña ku ntuká'xi nima nto é ña kii nteé xio nto Xuva kō, ña kantító san, é ña xtuví mii ntō é kuinti'xe nto ña. ¹³ Díi díi ka vá'ā ó te nakíi ntó nima ta'an nto utén utén nté koo vií ña, nīi dukuan ió ka ntuvi, vata koo é ña ntuká'xī nima nto é kanī nta'vi kuétsi san nto. ¹⁴ Tsí ta'xi Xuva kō é kudadii o nī Cristú, tē ña xtuví mii ō é kuinti'xe ko ña vatā o kuinti'xe ko ña dí'na, un tsi da nté kuvi o.

¹⁵ Dukuān ne, kaka'an tú'un Xuva kō: Te tēku nto é kaka'an Xúva ko ni ntō vevíi ne, ñá ku de do'o nto vatā o dé ñata ntō dá idé ña du'xen ni Xuva kō kídaā, kuān ó kaka'an. ¹⁶ ¿Xoó ña'a ntu edé ña du'xen ni Xuva kō da téku ña é kaka'an ñá ni ñā? ¿Ñā ntu te un ntíi ntíi ña'a san, ña nátava Muísee ñuú Egitō san? ¹⁷ ¿Xoó ña'a ntu e dōo dutsi kuiní Xuva ko ni ña ūvi díko kuia san? ¿Ñā ntu te ña'á san, ña é edé kuetsí ne, xī'i ña ñuu itsí san? ¹⁸ ¿Xoó ña'a ntu xé'e Xuva ko xū'u ñá ni ñā tsí ña kué'e ña é kuntoo da'na ña ni ñā? ¿Ñā ntu te ña'á san, ña é ña ni kuinti'xe i san? ¹⁹ Dukuān né, kaini o tsí ña ni ní'i ña é kuntoo da'na ña ni Xuva kō, tsí ña ni kuinti'xe ña Xuva kō.

4

¹ Dukuān né, nīi dukuan ió ka ntuvi é nī'i ko é kuntoo da'na o ni Xuva ko vatā o xe'e ña xu'u ñá ni ñata kō kídaā ne, koto vá'a nto vata koo é nté uun nto ña kunāa nto. ² Tsí xo'ō ne, ní'i kō e téku kō tú'un va'á san vatā ō téku ña tsikan. Ntá tsi ña ni idiá'vi tú'un va'á san iña ña, tsí ña ni kuinti'xe ña da téku ña. ³ Ntá tsi xo'ō e kuinti'xe kō

ne, tá'xi Xuva kō é kuntoo da'na o ni ñā. Tsí kuan ō ka'an Xúva ko iña ñá tsikan:

Kuān koo kuví, vata ō xe'é u xu'u ko dá kudiín u ni ñā, é ña kúntoo da'na ña nī ko, ka'an ña. Kuan ō ka'an ñá, kuān te ió tu've mí kuntoo da'na o ni ñā nté ntūvi da kúvi de kû've Xuva ko ñūxiví san. ⁴ Tsi iō mí kākā'an tú'ūn Xuva ko iña ntuvi é kuvi ū'xé san:

Ítúví da'na Xuva kō da kúvi un ntíí ntíí tsiñu ña ntuvi é kuvi ū'xé san,

ka'an. ⁵ Kaka'an xtúku tú'un Xuva kō:

Ñá kuntoo da'na ña nī ko, ka'an ña. ⁶ Ntá tsi iō ka ntuvi é nī'i ña'a san é kuntoo da'na ña ni Xuva kō. Na'a san, ña é dī'na téku i tú'ūn va'á san ne, ñá ni nī'i ña é kuntoo da'na ña ni Xuva kō, tsi dé do'o ñā.

⁷ Nāxtuví xtuku Xuva ko ūun ká tuku ntuvi. Kuān té e títin kuia ita ntí'xin ne, kaka'an xtúku ña kuenta iña Dávií san é vevii. Tsí vatā ó uve na'a kaká'an ña:

Vevíí ne, te tēku nto é kākā'an Xúva ko ni ntō ne, ñá ku de do'o ntō,

ka'an ña. ⁸ Tē dí ni xē'é Josueé san é nī'i ña Israeé san é kúntoo da'na ña ñuú Canaán ne, ñá ká'an xtúku Xuva ko iña tuku ntúvi. ⁹ Dukuān né, iō ka tuku ntuvi iña ña ntáduku ntée Xuva kō é kuntoo da'na ña ni ñā. ¹⁰ Tsí xoo ñá'a é nī'i ña é kuntoo da'na ña ni Xuva kō ne, kaxtuví da'na ña tsiñu ña vatā o itúvi da'na Xuva kō da kúvi de kú've ñá ñūxiví san. ¹¹ Na koo ntii o vē, vata koo é nī'i ko é kuntoo da'na o ni Xuva kō ne, vata koo e nté uun xoxo víi i vatā o dé ña'a san e dé do'o ñā.

¹² Tū'ún Xuva kō sán ne, kantíto. Dōó ntii ini i. Díí ka ntikō é vāta kaa uun káa é ió uvi núu i. Kakí'vi un tsi nté iní nima ko, un tsi nté iní xiki kō. Tsí kuenta iña tú'un ñā ne, kanakaán nuu Xuva kō nima ko vata koo e díto nee iñá kadē kuení kō, nee iñá ntio nima ko é vīi. ¹³ Ña túvī nee iña é de kú've Xuva kō é kuvi koo xū'ú nuu ña. Kaini ña é un ntí'í. Vata te kántíí nima ko núu ña, dívi ñā é nī'i ña kuenta iña ko.

Jesuu é dūtu ñá odo nūu

¹⁴ Íó dutu ñá odo nūu e dóo ka'nu ña iña ko, é kūntáa ña mí'i tuví Xuva kō: ðivi Jēsuu, I'xá Xuva kō. Dukuān ne, ñá xtuvī mii kué'en ō e ntákuinti'xe kō. ¹⁵ Tsí dutu ñá odo nūú iña kó ne, kantuntá'ví ini ña kō tsi dóo ntáxio vita ō. Tsí ðivi ñā ntó'o dadīi ña un ntīí ntīí nuu i e ntánto'o kō vevii, ntá tsi ðivi ñā ne, ñá ni xio kuétsi ñā. ¹⁶ Dukuān né, nīi kué'en ini ko na xēe étsin ō nuu Xuva ko, ñá kadē kû've iña ko, vata koo é nī'i ko é dóo vá'a koo víi Xuva ko ni kō, é ntuntá'ví ini ña kō, é xntii ña ko da nēe ka ura i é kātāan nūu kō.

5

¹ Tsí da xōó ka ña'a, ña é kade dutu ódo nūú ne, mé'nū ña'a san kakukú've ña é kā'an ñá ni Xuva ko iña ña'a san. Dutú san ne, kaxé'e ña doméní ne, kae'ní ña kiti san é kué'é ña iña Xuva ko kuenta iña kuétsi ñā'a san. ² Kantunta'ví ini dutu ñá odo nūú san ni ñā'a, ña é ña íni san, ni ñā'a, ña ntákunaá san, tsí kuān ó kanto'o ñā ði. ³ Dukuān né, kantio é kué'é ña doméni iña kuétsi mii ña vatā ó kaxé'e ña doméni iña kuétsi ñā'a san. ⁴ Xoxo kuvi víi i tsiñu ka'nu san é víi ñá dutu ódo nūú san te mii ñā ntio ña é víi mii ña, tsí Xuva ko kākana ña ña é víi ñá, vatā o dé ña ni Āroon kídaā. ⁵ Kuan ō kúvi ni Crístu ði. Ná ni de ká'nu ña é kā'an ñá tsi víi ña dutu ódo nūu, ntá tsi Xuva kō ne, xé'e ña ñā tsiñu ka'nu san, vatā ó uve na'a mí kakā'an ña: ðivīn ne, I'xá ko kúvin. Vevii xe'é u é kūtuni ña'a tsí ðivīn é i'xá ko o, ka'an ña. ⁶ Íó ka mí'i ūve na'a tú'un Xuva kō é kāka'an ña: Vīin dutu ntii dáñu ntūvi, vata kaa Melquisedee, ka'an ña. ⁷ Dá tūvi dukuán Cristu ñúxiví sa ne, kaka'an ntá'ví ña, íkan ña nta'a Xuva kō é xntii ña ñā. Dōo ntá'vi éku ña ne, dōo ntīi ka'an ñá ni Xuva kō é na nākáku ña doxi'í san. Tēkú Xuva kō é kāka'an ña, tsi dóo kanuu iní Cristu ña. ⁸ Ntá tsi kuān te I'xá Xuva ko ñā ne, kuenta iña nūu i e ntó'o ña ne, kūtú've Cristu nté koo kada ntaa ña nēe é ntio Xuva kō. ⁹ Da xe kúvi dé ntaa ntí'i ña ne, kuvi dé ña é nakáku o ntii dañu ntūví, da xōó ka ña'a, ña e

kuínti'xe i ña. ¹⁰ Tsi de kû've Xuva kō é vii ñá dutu ódo nūu vata kaa Melquisedee.

Dōo xii kaa é xtuvī mii o é kuinti'xe kō

¹¹ Dōó io e ká'an ú nuu i sá'a, ntá tsi dóo ntii tū'un é ká'an u ni ntō, tsi dóo kuii dá k'i'in dik'i nto. ¹² É dōo tit'ín ntuvi é kuínti'xe nto ne, e xée ntūvi é nakuā'a nto tuku ña'a. Ntá tsi kuan tsī ó kantio é ká'an xtúku ú ni nto divi nuū i e díi ka ña ví'xin kaa iña Xuva ko. ¿Vá ntu ik'in xtúku ntu nto é ntáxi'i dukuan ntō dikui? Tsí vata kutíi nto é ká'xi nto é ntāva. ¹³ Xoó ña'a e ntáxi'i díkui ne, vata kaa i'xa íkin ntáa ña. Váta kuka'xi ña é vii ñá vatā ó kaka'an Xúva kō. ¹⁴ Ntá tsi ñatā sán ne, ntaé'xi ña é ntāva. Na e kúka'xí sán ne, ini ña nee iña é vā'a, nee iña é ña vā'a.

6

¹ Dukuān né, nā koó ntii ká o xee o da nté na kuka'xi nuu ō iña Cristu. Na xtūví xio o é nakuā'a o di'na iña Cristu. Ná ku ntiko koō xtúku ō nee iña é ini ō nte dí'na, tsi é ini o tsí ña víi ka o nuu i é kīni kaa é odō doxi'í san; é ĩni o nté koo kuinti'xé ko Xuva kō. ² É ĩni o é kutsi ntute o; é ĩni o nté koo xntee tá'an o nta'a kō ña ntákuinti'xe i san. É ĩni o tsí ntōto ña xi'í ne, ini ó tsi xntēkú kū've Xuva ko iña kó ntii dañu ntūvi. ³ Sá'a vii ó te Xuva ko tā'xi ña ntuvi.

⁴ Tsí ña kuvi víi ō é nātivi iní xtuku ña tsikan, ña é di'na naxi'í nuu i kuenta iña Xuva ko. Īto nteé ña tsi dóo vá'ā o dé Xuva ko ni ñā né, ini ña nté o kade tsiñu Espiritū Sántū sán nima ña. ⁵ Īto nteé ña tsi dóo vá'ā ó kaka'an tú'un Xuva kō né, kūtuni ñá nuu i e dóo ntii ĩni i é vē'xí rkontuvi. ⁶ Te nākuíta ña é kuinti'xe ña Xuva kō vata koo é víi xtuku ña vatā o dé ña di'na ne, dōó ntii tū'un é ntiko koō xtuku ña, tsí kuenta iña mii ña kánaxntee xtúku ña Cristu ntíkā krusi kan. Kanadíkí nteē ñá Cristu. ⁷ Tsí vata kaa ñu'u é kānako'o ntute davi san vata dá kakiin ne, te xūku va'á kakene, xuku é kaidiá'vi iña ña ntáde tsiñu san ne, kanaxnuu víko Xuva ko ñū'u san. ⁸ Ntá tsi te da mii xūku ĩñu kakene ni kū'u é ña vā'a sán ne, kunaá ñu'u san, tsí koko te kúvi. Kuan koo nto'o ña tsikán dí.

Kainuu mé'ñu Xuva ko kō

⁹ Kuān té dukuán o kaka'án nti, ta'an nti, ña e dóo ntio ntí ne, iní nti tsi íō nuu i e díí ka va'á iña nto, nuu i é nī'i ko dá nakáku ō. ¹⁰ Dōo vá'ā ó kadē kû've Xuva kō né, dukuān ne, ñá kúnáa inī ñá nuu i é idé nto. Ñá kúnáa inī ña tsi nañé'e ntó ña tsi dóo ntákuinima ntó ta'an nto, ña ntákuinti'xe i san, dā xntíi nto ña kuēnta iña Xuva ko. Kuan tsí ó kade dukuan ntō vevíi dí. ¹¹ Ntio nti é kuan kōo koó ntii ntō dí, é un é un nto, dá ntoo dukuan nto ñūxiví sa, vata koo é kūtuni va'á nto nee iña é nī'i nto nta'a Xúva kō. ¹² Ñá ntío nti é kudu'xen ntō, tsi é ntío ntí ne, víi nto vatā ó de ña ntákuinti'xe i, ña é ntácutíí i é kuntētū da nté nī'i ña núu i e tá'xi Xuva ko xū'u ña é ta'xi ña kō.

¹³ Dā xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ābraán ne, ēde ña kuenta iña mii ña, tsi nté uun ña'a é díí ka ka'nu ña é ntāda ntaa ñá iña ña. ¹⁴ Kaka'an ña: “Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō. Dōo náxnuu viko ú nto ne, ta'xi u e dóo nakāxa í'xá nto”, ka'an ña. ¹⁵ Kūtíi Abraan kantétu ña ne, dukuān ne, nī'i ñá nuu i é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñá. ¹⁶ Dā ntánantuku ō xoo é ntāda ntaa i te nuu é ntaā í ne, ntánantuku o ñá'a, ña é díí ka na'nu é xo'ō. Dukuān né, dā ka'an ñá tsi nuu é ntaā í ne, ña túvi ká nee iña é ká'an o. ¹⁷ Dukuān né, ntāda ntaa míi Xuva ko vata ō xe'é ña xu'u ña ni Ābraan. Ncho nañé'e ñá ña'a san, ña é nī'i i iña ña é xe'é ña xu'u ña, tsi kada ntáa ñá nuu i é xe'é ña xu'u ña ne, ka'an ña tsi ñá nadāma kue'en ña nté uun tú'ūn. ¹⁸ Dukuān né, ío uvi nuu i é ña nadāma, tsí ña kuvi ká'an Xúva kō dovete. Kuenta iña i sá'a ne, kanaxnúu ka'nu kue'en ñá nima ko, xo'ō é nantuku ō xoó nada'an i kō, tsí ini o tsí nī'i ko vatā ó kaka'an ña. ¹⁹ Dā xé ini o sá'ā ne, kairkaá kutu ō é kuinti'xe kō ne, ñá nadāma nima kó, vata kaa kaa é kairkaa kutū má ntute kán. Kuvi kí'in étsin ō nuu Xuva ko, ña tuví e dukún kán, vata ō kí'ví dutú san mí'i e dóo kuiko ata doo é rkaa iko ini ukun ña kídaā. ²⁰ Jesuú ne, nákaán ña itsi é kí'in o e dukún kán tsi kúvi ña dutu ódo núu iña kó ntii dañu ntūvi, vata kaa dutu Melquisedee.

7

Jesuú ne, dutu ódo nūu ña vata kaa Melquisedee

¹ Melquisedeé san ne, rei ñuú Saleen ñá ne, dutu ódo nūu ña iña Xuva ko, ña dóo ka'nu san. Kué'en Melquisedee é nāni'i ta'an ña Ábraan ítsi kān da náxee Abraan da kúvi idé ña ni titín rei ne, nāxnuu viko Melquisedeé san ña. ² Abraán ne, kuenta iña kuenta u'xi núu i é nī'i ña dá naá ña ne, xé'e ña uun ta'vi i iña Melquisedeé san. Divi ña é Melquisedeé ne, “rei va'á” kani tú'un. Ñuu mí de kú'vē ñá ne, Saleen nani. Saleén san ne, “é kuntōo vá'a ō” kani tú'un. Kuvi ka'an o ve tsí rei va'á ña, ña é kāde é kuntōo vá'a ña'a ña. ³ Ña túvī nteé na'a xoo é di'i ñā, xoo é uva ñā, xoo é ñata ñā. Ntē ña tuvi nteé na'a ama káku ña, ama xi'i ña. Vata kaa I'xá Xuva kō kaa ña, tsí kade ña dutu ntii dáñu ntūvi.

⁴ Koto nto tsi dóo ka'nu ña'a Melquisedeé san. Tsí uva ika ko Ábraan, ña dóo ka'nu sán ne, xé'e ña Melquisedeé san uun ta'vi i é kuēnta u'xi núu i e dií ka va'a é kī'i ña iña rei san da kúvi idé ña ni ñā'a san dá naá ña. ⁵ Kaka'an lei Muísee tsí i'xá Levii, ña é vīi dutú san ne, kuvi ki'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xi san iña é un ntī'ī é iō iña ña Israeé san, kuān te ñaví'i ña, kuān te i'xá ika Ábraan ñá di. ⁶ Ntá tsi Melquisedeé san, kuān te ña te i'xá Levii ñá ne, ki'i ña uun ta'vi i é kuēnta u'xi san é xe'é Abraan, ña é xe'é Xuva ko xu'u ña ni i né, nāxnuu viko ña Abraan. ⁷ Ini vá'a ō tsí divi ñā é kanāxnuu viko ña ña'a sán ne, dií ka ka'nu ña'a ña é ñā'a, ña é nāxnuu viko ña. ⁸ Vevíi ne, da xōo ka é kāni'i i uun tá'vi i é kuēnta u'xi san ne, kudii ña'a, ña é kánti'i ntuvi iña i. Ntá tsi kídaā ne, kaka'an tú'un Xuva ko iña Melquisedee váta tsi te kántíto ká ña. ⁹ I'xá Levii, dutú san é kākī'i uun tá'vi i é kuēnta u'xi san vevíi ne, kuvi ka'an o tsí vata tē ntá'vi ña di dá xe'é uvata ña Ábraan úun tá'vi i é kuēnta u'xi iña Melquisedee. ¹⁰ Tsí ñu'u kúñu Ábraan núu i é kūvi i'xá ña é vāta kaku, da kué'en Melquisedee é nāni'i ta'an ña.

¹¹ Tē di dutú san é i'xá Levii kuvi víi ña é ntūvá'a ña'a san nuu Xuva ko kuenta iñá leí san e ntánakuā'a ña ña ne, ñá kantio é kī'xi ká xtuku uun dutú rkontuvi. Ntá tsi dutu ñá tsikán ne, ña ni kúvi víi ña. Dukuān ne, kantio é kī'xi uun dutu vāta kaa Melquisedeé san ne, ñá te vāta kaa tatá i'xá Levii, ñá nani Āroón san. ¹² Te ē túku dutú san ki'xi ña ne, kantio é nādama ña leí san. ¹³ Dutú san, ña kaka'an tú'un Xuva kō ne, Cristu ña. Ntá tsi ña te tatá Aroon ña, tsí tuku tatá ña. Nté uun ito vata víi tatá ña sā'á dutu. ¹⁴ Un ntíí ntíí ña'a san ini ña tsí Jesuú ne, tatá Judaa ña. Nté uun ito ña ni ká'an Muiseé te kii nūu dutu í'xá Judaa.

¹⁵ Díí ka kaini o sá'ā dá xee dūtu xee san, ña vata kaa Melquisedee. ¹⁶ Ña sā'á ne, ñá ni xēe ña é víi ñá dutu tsí kaduku ntée ña tatá Aroón san, tsi xēe ñā é víi ñá dutu dá xe dóo ntii ini ña tsí ña kantí'i ntuvi iña ña. ¹⁷ Kuvi vatá ó kaka'an tú'un Xuva ko iña ña:

Víín dutu ntii dáñu ntūvi,
vata kaa Melquisedee,

ka'an. ¹⁸ Dukuān né, nantí'i Xuva kō lei átā san, tsí ña ni kuvi vii, ñá ni idiá'vi. ¹⁹ Tsí lei Muiseé san ne, ña ni kúvi víi é kāda ntaa kué'en o ni Xuva kō. Ntá tsi iō itsi e díí ka va'á ve. Kuenta iña i sá'ā ne, kuvi xee étsin o nūu Xuva ko.

²⁰ Xé'e Xuva ko xū'u ña é tēe tsiñu ña Jesuu é víi ñá dutu xee san. ²¹ Un ntíí ntíí dutu ñá nguīí sán ne, ñá te xōó ni xe'ē í xu'u i ni ñā dá kī'ví ña é víi ñá dutu. Ntá tsi dutu ñá sa'á ne, nteé na'a mí xē'é Xuva ko xu'u ña ni ñā dá kakā'an ña:

Xu'u é Xuva ō kó ne, ta'xi ú xu'u kó ne, ñá nātivi ini ko dá ká'án u:

“Divīn né, dutun ntii dáñu ntūvi”,

ka'an Xúva kō. ²² Dukuān né, kūtuni ñá'a tsi Jesuú ne, tuví ña kuenta iña tú'un xee san e tá'xi Xuva ko xū'u ña dá kakā'an ñá tsj díí díí ka va'á koo é xēe san é vāta kaa é tūví di'na. ²³ Ná te da díi dutu xió ña kídaā, tsí un ntíí ntíí ñá ne, ña ni kúvi víi ñá dutu ntii dáñu ntūvi, tsí xi'i ñá ne, tuku ña'a nakunúu ña naa ña. ²⁴ Ntá tsi Jesuú ne, víi ña dutu ntii dáñu ntūvi, tsí ña kúvī ñá ne, ñá kantio é kī'ví

tuku dutu náa ña. ²⁵ Dukuān ne, kuvi nakáku kue'en ña un ntíí ntíí ña'a, ña é k'í'xi etsin nuu Xuva ko kuenta iña ña, tsí ña kúvī ña. Tuví ña vata koo é ká'an ñá ni Xuva ko kuēnta iña ña'á san ntii dañu ntūvi.

²⁶ Tsi Jesuú ne, dutu ódo nuū ñá e dóo va'á ña, vatā ó kantio ko. Tsi dóo va'á ña. Ña túvī nee é kīni kaa iña ñá, ntē ña tuvi nté uun kuétsi ñā. Ná te dadíi ña nī ña é iō kuétsi i. Díí ka ka'nu ña'a ña é un ntí'ī é iō e dukún kán.

²⁷ Ña kantío é vii ñá vatā ó de tuku dutu ñá odo nuū san é útén útén kae'ní ña kiti é kuē'é ña ti doméni iña Xuva ko, di'na kuenta iña kuétsi mii ñā ne, kidáā ne, kuenta iña kuétsi ña ñuú ña. Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi xe'é ña doméni iña Xuva ko kuenta iña ún ntíí ntíí ña'a dá xe'é ña kúñu mii ñā ntíkā kruši kan. ²⁸ Lei Muísee san ne, kadē kú've é kūdii ña'á san é io kuétsi ña vii ña dutu ódo nuū san. Ntá tsi xe'é Xuva ko xū'u ña dá de kú'vē ña rkontuvi é xēé leí san tsí l'xá mii ña vii ñá dutu ódo nuū, ña ñā é ña tuvi kué'en tsi kuétsi ña ntii dañu ntūvi.

8

Jesuú ne, kade kú'vē ña iña tú'ūn é xēé san

¹ Vá'a o ve. Díí ka ntio ko é kūtuni nto sá'ā: Ió dutu ñá odo nuū iña ko é vā'á kue'en ña, tsi tuví ña e dukún kán ne, kadē kú'vé dadíi ña ni Xuva kō, ña dóo ntii iní í san.

² Kade ña dutu ódo nuū má vi'í kuikó ntí'xe san é tuví e dukún kán. Mii Xuva kō xntítisi ñá vi'í sá'á; ña te ñá'a ni xntitsi ña.

³ Un ntíí ntíí dutu ñá odo nuū san ne, ña ñā ñá ña é kuē'é ña doméni nta'a Xuva kō, é ká'mi ña kiti san iña Xuva ko, kiti e ntaxé'e ña'a san iña kuétsi ñā. Dukuān ne, kantio é kōo é kuē'é Jesuu nta'a Xúva kō di. ⁴ Tē dí katuvi dukuan ña ñuxiví a ne, ñá vii ñá dutu, tsi dóo ió dutu táta Levii e ntaxé'e ña doméni vatā ó kaka'án lei Muísee. ⁵ Ntá tsi da mii tsí da ntántavá'a naa ña nuu i é ió e dukún kan, vatā o dé Muísee da xntítisi ñá vi'í Xuva kō ne, kaka'an Xúva ko ni ñā: “Kuenta vii nto é ntāvá'a naa nto vatā o nañé'e ú nto rki uku Sínaif kán”, ka'an ña. ⁶ Ntá tsi Cristú ne, ní'í ña tsíñu e díí ka ka'nu é ní'í dútu, ñá tsikan, tsí

kade kú've ñá iña tú'un e díí ka va'á san. Díí ka va'a tú'un san tsi tá'xi Xuva ko xu'u ña ni ko uun nuu i e díí ka va'a.

⁷ Tē díí ni ìdiá'vi kue'en tú'un é ítúvi di'na ne, ñā díí ni ntío é kōo tuku tú'un vē. ⁸ Ntá tsi ña ni xkúntee iní Xuva kō nté ō dé ña'a san kuenta iña tú'un āta sán ne, uve na'a mí kakā'an ñá ni ñā:

Xu'u é Xuva ntō ne, kaka'án u ni ntō:

Koto nto tsí xee ntúvi ve

dá ká'an xtúku ú nī ña Israeé nī ña Judaa nté koo vií ña.

⁹ É tūku kaka'án u ni ña vatā ó kaka'án u ni ñata ña ntúvi dá irkáa ú nta'a ña e nátāvá u ña ñuu Egitō;

tsi ñá ni de ntāa ña é kākā'án u ni ñā.

Dukuān ne, ña ni íde ú ña kuenta,

ka'an Xúva kō. ¹⁰ Kaka'án xtúku Xuva kō:

Tú'un sa'á ka'án u nī ña Israeé dá xee ntúvi tsikan.

Tsu'un u tú'un ko iní díki ña.

Xnteé na'á u tú'un kó nima ña.

Kidāa ne, vií u Xuva ñā ne,

vií ña ña'a ko.

¹¹ Ná kantío é xe un xé un ña nakuā'a ña

ta'an ña ni ñavi'i ña xoo e Xuva ña,

tsí un ntíí ntíí ñá ne, é iní ñá ko,

nté i'xá e díí ka lú'ntí un tsi nté ñatā, ña e díí ka atā.

¹² Kada ka'nu iní u ni ña kuētsí ña ne,

nté uun ito ká ña naká'ān ko nuu i é kīni kaa é idé ña,

ka'an Xúva kō. ¹³ Dá kakā'an Xúva ko iña tú'un xeé san ne,

ncho ka'an ñá tsi e kuáta tū'un é tuví di'na. Da nēé ka nuu i é kuatā, é ña kaidiá'vi ká i ne, ña ná'ā ká kutūvi.

9

Vi'i Xuva kō é tuví ñuxiví a ni vi'i Xuva kō é tuví e dukún kán

¹ Vi'a vé ne, tú'un é di'na sán ne, kaka'an nté koo kunuu iní ñá Xuva kō. Xíō úkun ñā díí é tuví ñuxiví a. ² Xntitsí ñá vi'i doó san é kūvi xúkun ñā. Xíō ūvi ne'u i. Mí'i di'na kakí'vi ña ne, ikān intóo kantílin ní mesa mí ōdo tañú'ū é kūvi doméni iña Xuva ko. Ikān ne, kaka'an ña é Má Ví'i Kuí'kó san. ³ Áta dōo é rkaa iko iní i kán ne, tuví tuku ne'u

i mí kakā'an ña é Má Vi'í Kuíkō Kue'en. ⁴ Ikān ne, tuví uun naa e kúvi kaá kuān e dóo nuu á'vi i mí e'mi ña kútū, ni ētun é kātavi kaá kuaán san kani āta i. Sá'ā ne, kaka'an ña é Ētun Iña Tú'un Xuva Kō, tsí ñu'u vá'a xuú san mí ūve na'a tú'un é kaka'an Xúva ko ni Muisee. Nuú uun súlē e kúvi kaá kuaán san mí ñu'u nuu i e é'xi ña kídaa, ña é kaka'an ña é manaa. Nuú tatun Āroón ña é kéne xuku i kídaa. ⁵ Úvi ánjē e kúvi kaá kuaán san ne, ntāñi nú etún san vata koo é kūtuni ñá'a tsi íkan kaki'xi Xuva kō, ña dóo ka'nu san. Katavi núu ntí'xin ánjē san ata etún san mí ntuvá'a ña'a san ni Xuva kō. Ntá tsi ña ká'án ka u nuu i sá'a zevii.

⁶ Dā xío tu've nuu i tsíkān ne, ntakí'vi dutú san má vi'í é kuvi ūun san utén utén vata koo é vii ñá tsiñu ña. ⁷ Ntá tsi má vi'í é kuvi ūvi san ne, koó da mií dutu ñá odo nūú san kaki'ví ña ne, uun ito tsi é uun kuia. Dá kí'vi ña ne, kantio é kuído ña ñiñi kiti é kuē'é ña doméni nta'a Xuva ko kuēnta iña kuétsi mii ña ni kuétsi ña ñuú ña, nuu i é idé ña dá ña ni kutúni ña. ⁸ Dukuān né, kanañē'e Espiritū Sántū sán kō tsí vata kúvi kí'vi ña'a san mí tuví Xuva kō dá kađe tsiñu ni'í dukuan ña má vi'í kuíko é kuvi ūun san. ⁹ É un ntí'í sá'a vatā o dé ña kídaa né, kanañē'e ña'a é ntoo zevii. Tsi kuenta iña tú'un āta sán ne, xé'e ña doméni nta'a Xuva kō né, ē'mi ña kiti san iña Xuva ko. Ntá tsi kuān té du'vā ó inúu ini ña Xuva kō ne, ña ni idiá'vi e ntuvá'a ntí'xe nima ñá ni Xuva kō. ¹⁰ Tsi tú'un tsíkán ne, da mii kaka'an iña i é ká'xi o, é ko'o o, nté koo ntuntoo kúñu kō. Sá'ā ne, kudii núu i e tá'xi Xuva kō é vii ó da nté ká'an Xúva kō tú'un xee, nuu i e díí ka va'a.

¹¹ Ntá tsi zevii ne, e xée Cristu é vii ñá dutu ódo nūu nuu i é xée san, nuu i é vā'a é xe'é Xuva ko xū'u ña. Kí'vi ña má vi'í doó san e díí kaa va'a, tsí ña te ña'a ni de vá'a ña, tsí ña te ñuxiví a tuvi. ¹² Ña ni ídō Cristu ñiñí a ndi'ú san, nté ñiñí a le'ntú san é kúvi doméni iña Xuva ko, tsí ñiñí mii ña xe'é ña. Dukuān ne, idiá'vi é uun ito tsi kí'vi ña má vi'í kuíkō kue'én san e ntá'vi ña kuétsi ko ntii dañu ntúvi. ¹³ Kuenta iña tú'un āta sán ne, ñiñí duntiki kí'chí sán ni ñiñí ndi'u kí'chí sán ni xaa kúñu i'xá duntiki kí'chí sán é i'xi nú nāa san ne, idiá'vi é dā'ví dutú san ña'a, ña é

iō kuetsi i. Dukuān é ntuntoo kúñu ñā ne, naxtuvī xío ñā ñā iña Xuva ko. ¹⁴ Ntá tsi dií dií ka kaidiá'vi niñí Cristu. Tsi kuenta iña Espíritu ñā é ñā kuví ne, xe'é Cristu ntuvi iña ñā vata kaa doméni iña Xuva ko, uun doméni é ñā tuvi nee é kīni kaa. Kuenta iña níñi ñā ne, kantoo nimá kō é un ntí'i nūu i é kātā'xi doxi'i, vata koo é kuvi kada tsiñu o iña Xuva ko, ñā kantíto san.

¹⁵ Dukuān é Jesucristú ne, vata kaa ñā kaikan dá xe'e kaa ñā iña tú'ūn xeé san. Xí'i ñā vata koo e ntá'vi ñā kuetsí é idé o da ntántikin dúkuan o é kākā'an tú'un āta san. Dukuān ne, ñā e kána Xuva kō ne, kuvi ni'i ñā é vā'á iña Xuva ko ntii dañu ntúvi, vatā o tá'xi Xuva ko xū'u ñā. ¹⁶ Tsi te kāda vá'a uun ñā'a tutú iña nee é dūku ntée i'xá ñā te xi'i ñā ne, ñā kúvi kī'i i'xá san iña uva i dā nté ntúvi é kúví uva ñā, vatā xkoó ini o. ¹⁷ Ñā kaidiá'vi tutú san dá tūvi dukuan ñā de vá'a san. Dā nté tē xi'i ñā ne, da kidāā kaidiá'vi i. ¹⁸ Dukuān ne, un tsi nte dá iñi ntu'u tú'un āta sán ne, kantio é kātí niñí san. ¹⁹ Kaka'an Muísee ni ún ntíí ntíí ñā'a san nté o kaka'an é un ntí'i leí san. Kidāā né, kī'i ñā xuku é nani hisopó ne, nāki'ní ñā idi le'ntu kué'é san dikí i. Dā xnúu nto'o ñā ini niñi a dúntikí san é nākudāka ntúte ne, da dá'vi ñā librú leí san ni ūn ntíí ntíí ñā'a san. ²⁰ Kaka'an ñā: “Níñi sán ne, kuntā'a vata koo é kūtuni nto tsi tá'xi Xuva ko xu'u ñā ni ntō nté koo víí ñā ni ntō”, ka'an ñā. ²¹ Du'va o da'ví Muísee nñí san vi'i doó san ni un ntí'i nūu i é de tsiñu ni'i ñā má vi'i doo kan. ²² Tsi kaka'an ntí'xe leí san tsi dokó sa é un ntí'í ne, kantio é ntuntoo ni nñí san. Nā kada ka'nū iní Xuva ko ni ko tē ñā di'na kati nñí san.

Kada ka'nu iní Xuva ko ni ko kuēnta iña doméni é xe'é Cristu

²³ Dukuān ne, núu i é iō ñuxiví sa é kántuvá'a naa nuu i é iō e dukún kán ne, kantio é tāvi niñi kití san vata koo é ntūntoo. Ntá tsi ñā ni nuū i é iō e dukún kán ne, níñi é dií ka va'á kantio. ²⁴ Tsi ñā ni kī'ví Cristu má vi'i kuíko san é de vá'a ñā'a san, tsi kudii e ntává'a nāā ñā'a san má vi'i kuíko é tuví e dukún kán. Ntá tsi kī'ví ñā e dukún kán mí kaikan ñā nta'a Xuva ko kuēnta iña ko. ²⁵ Cristú ne, ñā te kí'in ito ni ēti ñā niñi ñā é kúvi doméni iña Xuva ko. Tsi

dutu ñá odo nūú iña ñá Israeé san ne, kuenta kuia kakí'vi ña má vi'í kuíkō kue'én san vata koo é kue'é ña niñi é ña te níñi mii ña é kūvi doméni iña Xuva ko. ²⁶ Tē dí kuan ō ni idé Cristú ne, kantio é ki'in ito kuví ñá un tsi nte ntúvi dá iñi ntu'u ñuxiví san. Ntá tsi uun ito tsi kí'xi ña da dokó sa ntí'i ñuxiví san ne, xé'e ña ntūvi iña ña nta'a Xúva kō vata koo é nakate ña un ntíi ntíi kuétsi kō é iō. ²⁷ Uun ito tsi kuví o, ūn ntíi ntíi o ne, kidáā ne, ká'an Xuva ko te vā'á ō ne, o tē ña vā'á ō ni ide o. ²⁸ Kuan ō kúvi Cristú dí, tsí uun ito tsi xe'é ña ntuvi iña ña é kūvi doméni iña Xuva ko, vata koo e ntá'vi ña kuétsi ña'a san. Ntá tsi kí'xi xtuku ña, ñá tē e ntá'vi xtuku ña kuétsi kō, ntá tsi vata koo é nakākú kue'en ñá ña'a san, ña ntantétu ña utén uten.

10

¹ Lei Muíseé ne, vata kaa na'a i iña i é vā'á san é kí'xi, tsí ña te divi nti'xe. Dukuān né, kuān te kuénta kuia ntaxé'e ña'a san doméni é kaka'an leí san nta'a Xuva kō dá inúu ini ña ña ne, ña ni kúvi ntūvá'a kue'en ña. ² Tē dí kúvi ntavá'a nti'xe leí san ña'a san kuenta iña doméní san ne, ñá kantio é kue'é ka ña doméní san kuenta kuia. Te ūun ito tsi ntuvá'a kue'en ñá ne, ña ntánti'i iní ka ña te iō ka kuétsi ña. ³ Ntá tsi dā ntaxé'e ña doméní san kuenta kuia ne, ntánaka'an ñā tsi iō kuétsi ña, ⁴ tsi ña kúvi nakate kue'en niñi dúntiki kíchī sán ni niñi ndí'u kíchī san kuétsi kō.

⁵ Dukuān ne, kaka'an Crístu ni Xuva kō da vé'xi ña ñuxiví sa:

Ñá tē doméní san, nté niñi kití san é ntio nto.

Dukuān né, taxnūu nto ko é kúvi ú ña'a.

⁶ Ntō'ó ne, ñá ni xkúntee iní nto é ntaé'mi ña'a san kití san;

ntē ña ni xkúntee iní nto doméni é ntáta'xi ña nto kuenta iña kuétsi ñā.

⁷ Dukuān ne, kaka'án u:

“Kini nto, tsí i'a vé'xī u é víi u é ntio nto, Xuvā kó, vatā ó uve na'a iñá ko iní libru nto”,

kuan ō ka'án u,

ka'an ña. ⁸ Dí'na ne, kaka'an ñá tsi ña xkúntee iní Xuva kō doméní san, nte é ka'mi o kití iña kuétsi ko, kuān te

kaká'an leí san é kuān koo vii o. ⁹ Kidáā ne, kaka'an ña: “Í'a vé'xī u é víi u é ntio nto, Xuvā ko”, ka'an ña. Ncho ka'an sá'a tsi e nákat sin ña nuu i é átá san vata koo é xtuví ñá nuu i é xēé san naa i. ¹⁰ Tsí edé Jesucristu é ntio Xuva kō dá uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe'é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsí ña tuví ka kuétsi kō.

¹¹ Dutu ñá Israeé san ne, utén utén ntáñī ña, ntaé' mi ña kiti é kūvi doméni iña Xuva kó, kuān té ña kaidiá'vi é nākate kuétsi kō. ¹² Ntá tsi Jesuú ne, uun ito tsi é ntii dañu ntūvi xe'é ña kúñu ñā é kūvi doméni iña Xuva ko kuenta iña kuétsi kō. Kidáā ne, ítūví ña diñi Xuva kō. ¹³ Kantétu ña vē da nté kūvi víi kue'en Xúva ko ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña é ña ntío i ña. ¹⁴ Tsí kuenta iña i é uun tsi doméní san ne, ntii dañu ntūvi ntavá'a kue'en ñá ña'a san nuu Xuva ko, ña e nátsoo xio ña iña ña. ¹⁵ Náñē'e Espíritū Sántū sán kō tsi é nuu é ntaā i, tsí di'na kaka'an ña:

¹⁶ Du'vā ó kaka'an Xúva kō:

“Tū'ún sa'a é kuē'é u xu'u kó ni ñā rkontuví ne, kuan kōo. Xtūví u tú'ún ko nuú nima ña. Xntēé na'a u tú'ún ko ini ñi ña”, ka'an ña.

¹⁷ Da kidáā ne, kaka'an ña:

“Nté uun ito ká ña naká'ān ko kuétsi ñā, nté nuu i é kīni kaa é edé ña”, ka'an ña.

Kuan ō ka'an Espíritū Sántū san. ¹⁸ Dukuān ne, dá kadā ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō ne, ñá kantío é kuē'é ka o doméni iña kuétsi kō.

Kí'in etsin ō nuu Xuva ko

¹⁹ Dukuān né, ta'an ko, ñá u'vī ko. Kuvi kí'vi ō má vi'í kuikō kue'én san ve, tsí xe'é Jesucristu níñi ñá kuenta iña ko. ²⁰ Vatā o nákaan dutu átā san doo é rkaa ikō san, vata koo é kí'ví ña mí tuvi Xuva kó ne, kuān o dé Cristu dá xe'é ña kúñu ñā. Nākaán ña itsi xēé é kí'in o mí tuvi Xuva ko, itsi mí ní'i ko ntuví iña ko. ²¹ Jesuú ne, kade ña dutu ódo nūu iña ko, xo'o é ntáduku ntee o Xuva kō.

²² Dukuān né, kanñi nima ko kí'in o un tsi nte mi túvi Xuva

kō. Kuinti'xe kue'en kó ña, tsi e nákate ña nima ko vata koo é ña kutsú'un ká o iña kuétsi kō ne, é ntūntoo kúñu ko ntute vā'á san. ²³ Ñá ku xtuvī mii o é kākā'an o tsí nuu é ntaā í nuu i é kantétu ō, tsí víi nti'xe Xuva ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. ²⁴ Kadā kuení ko iña ta'an ko, xé un xé un ō, nté koo víi o vata koo é díí díí ka kuinima ko, é díí díí ka víi o nuu i e dóo va'a. ²⁵ Ñá xtuvī mii o é nataká nuu o ni ta'an kō, tsi iō ñá'a e kuān o de ña. Ntá tsi xntii o ta'an ko vata koo é nakíí nima ña. Díí díí ka kantio é kuān koo víi o vevíi, tsí dokó sa xee ntúvi dá kí'xi xtuku Tó'o kō.

²⁶ Tē tsun rkó tsiñu ko kade dukuan ō é kuétsí san rkontūvi é ini o é nuu é ntaā i iña Cristú ne, ña túvī ká doméni é kí'i Xuva kō e ntá'vi o iña kuétsi kō. ²⁷ Da mií é kuntetu o nūu i e dóo donchu'ví nta'a Xuva kō dá xntékú ku'vē ñá iña ko. Ní'i kō mí'i koko un ntií ntií ña'a, ña ntaínchu'vi Xúva kō. ²⁸ Xoo ñá'a, ña é ña ni de ntáa lei Muíseé san ne, ñá ni ntuntā'ví ini ña ña. Te iō uvi, uni ña'a é kākā'an ntée ña ña ne, da mií é kuví ña. ²⁹ Te kuān o kúvi ni ña tsikán ne, ¿ñā ntu te díí ka kue'e ni'i ña é ntō'o ña xoo é kākānuu i I'xá Xuva kō? Ña sá'á ne, kade ña vata te ña ni nuu á'vi kue'en niñí Cristu, kuān te níñi ñá ne, kúvi nuu i é kūtuni ko tsi tá'xi Xuva ko ko nūu i e tá'xi ña xu'u ña ni kō. Kuenta iña níñi san di e ntántoo Xuva kō nima ña vata koo é kúvi nakí'i ña ña. Ntá tsi ña sá'á ne, kaka'an kíni ña iña Espíritu Xuva ko, divi ñā é kaxé'e ña e dóo va'á iña ña. ³⁰ Ntá tsi ini ō tsí kade ntaa Xúva kō né, divi ña kākā'an ña: “Xu'ú ne, kué'ē u é ntō'o ña'a san. Xu'ú ntaaná ú ni ñā”, ka'an Xúva kō. Ne, kaka'an xtúku ña: “Xu'ú ne, natsodo kú've u iña ña'á ko”, ka'an ña. ³¹ ¡Ōo donchu'vi é ni'i ko é nto'o ko nta'a Xuva kō, ña kantíto san!

³² Ntá tsi naka'an nto ntūvi di'na dá dā ve ini nto tú'un va'á san. Kūtií nto da dóo ntii tū'un da dóo ntó'o nto. ³³ Un vé'xi ne, dóo kiní ka'an ñá'a san iña ntó ne, dē xení ña ni nto mé'ñú ña'a san. Un vé'xi ne, ntō'o nto dá kuan ō ntó'o ta'an nto dí. ³⁴ Ntūnta'ví ini nto ta'an nto, ña ñu'u kutū san. Íntōo díní ntó kuān te kí'i ña'a san é tuví iña nto, tsí ini nto tsí e dukún kan ne, dóo iō iña nto e díí díí ka va'a, é ña nti'í ntii dañu ntúvi. ³⁵ Dukuān ne, ñá xtuvī mii nto

é kuinti'xe nto Xuva ko vē, tsí tē ña xtuví mii ntó ne, ní'i ntō é vā'á kue'en. ³⁶ Kantio é kūtíi nto tsi dá kūvi víi nto vatā ó ntio Xuva kō ne, ní'i ntō e tá'xi ña xu'u ña ni ntō. ³⁷ Tsí kaka'an tú'un Xuva kō:

Ñá ná'ā ka dá ki'xi ña é kāka'án u tsí kī'xí ña.

Ñá kukuíi ka ña.

³⁸ Xoó ña'a é vā'á nima ñá tsi kakuinti'xe ña kó ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña.

Ntá tsi te nātivi iní ña ne,

ña xkúntee iní ka kó ña.

Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁹ Ntá tsi xo'ō ne, ña te kade o vatā ó de ña'a, ña e ntántiko kōō san ne, ntákunaá ña. Tsí xo'ō ne, ntáde o vatā ó de ña'a, ña ntákuinti'xe i ne, kuan kōo nakáku nima ko.

11

É kakuinti'xe kō

¹ Vá'a ō ve. Te kakuinti'xe kō ne, ini o tsí ni'i ntí'xe ko nuū i é kántétu ō. Ñá kaitsu'un ō, tsí ini o tsi nuu é ntaā i é nī'i ko, kuān té vata kiní ō. ² Dōo diní Xuva ko ni ñata kō, ña intóo kídaā, tsi kuinti'xe ña ña.

³ Tsí kakuinti'xe ko Xuva kō ne, ini ó tsi mii tū'ún ña e de kú'vē ñá ñuxiví san. Ñá tē nee iña io kídaā da de kú'vē ña e ntaíni o vevíi.

⁴ Kuinti'xe Abee. Dukuān ne, xé'e ña ūun doméni iña Xuva ko e díi ka va'a é vāta kaa é xe'é Caiin. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña ne, kī'i ña doméní san. Xí'i Abeé rkontuvi, ntá tsi vata tsi te kāka'an dúkuan ñā, tsí kainí o nté ō kuinti'xe ña.

⁵ Kuinti'xe Enoó san di. Dukuān ne, ñá ni xē'é Xuva kō é kuví ña. Kuan tsí ó kantíto ña náki'i Xuva ko ña e dukún kán. Ñá ni naní'í ka ña'a san ña, tsí kue'en ni'i Xuva ko ñā. Tsí dí'na dá naki'i Xuva ko ñā né, kūtuni ñá'a san tsi idé ña é ntio Xuva kō. ⁶ Ntá tsi ña kuvi víi ō é ntio Xuva ko tē ña kuinti'xe ko ñā. Te nchō kí'in étsin o nūu Xuva kó ne, kantio é kuinti'xe kō tsí tuví ña, tsí kaxé'e ña é vā'a xoo é kanñ nima í kanantuku ñā.

⁷ Kuĩnti'xe Noee. Dukuān ne, dá kakā'an Xúva kō tsí koo nuu i é vāta kiní ña ne, ēde ña kuenta é kākā'an Xúva kō. Kidāā ne, de vá'a ña uun tun ntōó san vata koo é nakáku nuu ña ni i'xā ña. Dā íni ña'a san tsi dóo vá'ā ó kakuĩnti'xe Noeé san ne, kūtuni ña tsi dóo kini ntāa ña nguii san. Dukuān ne, kaka'an Xúva kō tsi dóo va'á ña'a Noeé san, tsi kuĩnti'xe ña.

⁸ Kuĩnti'xe Abraan. Dukuān ne, kué'en ña tūku ñuu é kākā'an Xúva kō tsi kué'e ña é kūvi iña ñá ni i'xā ña. Kuān té ña ni iní ña mí'i kī'in ñá ne, ntii ña ñuu mii ñá ne, dē ntaa ña é kākā'an Xúva ko ni ñā. ⁹ Kuĩnti'xe Abraán san. Dukuān ne, ní'i ña é kutuvī ñá ñuu san é xe'é Xuva ko ña vatā ó kaka'an ñá, kuān te vāta kaa ña ntaíka itsi san kaa ña. Vi'i doó san inúu ña, vatā o dé Isaa ni Jácoó di, tsí dadii ní'i ña tú'ūn é xe'é Xuva ko xū'u ña. ¹⁰ Vi'i doo tsí san inúu ña, tsí intétu Abraan ñuu é tuví ntii dañu ntūvi, ñuu é xtúvi tū'vé Xuva kō, ñuu é de vá'a mii ñā e dukún kán.

¹¹ Kuĩnti'xe Sará san di. Dukuān né, kuān te ita ntí'xin kuia ña é kōo i'xá ña ne, ñú'ū nti'xe i'xá ña, tsi kuĩnti'xe ña tsi víi Xuva ko nuu i é xe'é ña xu'u ña ni ñā. ¹² Dukuān né, kuān te dóo ata Ābraan é ña ni kuvi kóo i'xá ña ne, xíō i'xá ña. Káxa ūun tsi ña'a san da nté kútítín ña. Vatā ó uve díi xntívi e dukún kán ntāa ña. Vatā ó ntákuví xíku ntákuví ña é ntē ña kuvi naká'vi o ñā.

¹³ Un ntíí ntíí ña'a san é kākā'án u ne, ntákuinti'xe dukuan ñā dá xi'i ñá, kuān té vata ní'i ña é un ntí'í é kākā'an Xúva kō. Ntá tsi ini ñá tsi rkontuví koo nuu i sá'a ne, dōo diní ña. Ntáka'an ñá tsi ña te ñuu mii ña ñūxívi sa, tsí ntoo taan ña. ¹⁴ Dá kuān ó ntáka'an ñá'a sán ne, ini ó tsi ntánantukū ká ña uun ñuu é kūvi ñuu mii ñā. ¹⁵ Tē dí kanaka'an ña ñuu san mí'í ntáka ña ne, ¿nté kui ña ni ntiko koó ntu ña ikán? ¹⁶ Ntá tsi ntio ña uun ñuu é díi ka va'a. Ntio ña kuntōo ña e dukún kán. Dukuān ne, ñá ni kūka'an nuu Xúva kō tsi ntáka'an ñá'a san tsí Xuva ñā né, xtúvi tu'vé ñá ñuu mí kuntōo ña e dukún kán.

¹⁷ Kuĩnti'xe Abraán san. Dukuān né, dā íto ntēé Xuva ko ñā ne, xe'é ñā i'xá ña Isaa, kuān té kuví, vata kaa doméni

iña Xuva ko. Uun tsi i'xá ña e káku dá xe'é Xuva ko xu'u ña ni Ábraan, ntá tsi nchō kué'e ña i, kuān te é kāka'an Xúva ko ni ñā: ¹⁸ “Kuenta iña Ísaá ne, nakāxa tátá nto”, ka'an ña. ¹⁹ Ini Ábraan tsi dóo ntii iní Xuva kō ne, kuvi nantoto ña ña'a kuān té xi'i ña. Kuvi ka'an o tsí vata tē dí ni nākí'i nti'xe Ábraan í'xá ña rkontuvi te xi'i.

²⁰ Kuīnti'xe Isaaá dī. Dukuān ne, xé'e ñā xu'u ña tsí víí Xuva kō é vā'á ni Jācoo, ni Esáuú rkontuvi.

²¹ Kuīnti'xe Jacoo. Dukuān né, dā dokó sa kúvi ña ne, náki'ī tuun ña tatun ña. Nānu'u ña iní ña Xuva kō ne, xé'e ñā xu'u ña tsí víí Xuva kō é vā'á ni i'xa i'xá ña Josee.

²² Kuīnti'xe Joséé san dī. Dukuān né, dā xee ntúvi é kuvi ñá ne, kaka'an ñá nī ña Israee tsí ntaka nti'xe ña ñuú Egitō rkontuvi. Kaka'an ñá ni ña te kūni'i ña xiki ña te ntáka ña ne, nakuntú'xi ñuú san mí kī'in ña.

²³ Kuīnti'xe uva Muiseé san dī. Dukuān né, dā káku Muiseé ne, xnuu xū'u ñá i te ūni xoo, tsí ini ña tsi dóo tíí kaa i'xá san. Ná ni u'vī ña é kāka'an reí san tsi ka'ní ña i'xa íkín iña ñá Israeeé san, i'xa tii.

²⁴ Kuīnti'xe Muiseé san dī. Dukuān né, dā kúka'nu ña ne, ña ni ntío ña é kāka'an ñá'a san tsí i'xa diókō rei Egitō san ña. ²⁵ Díí ka ntio ña é nto'o dadíi ña nī ña ntáduku ntée Xuva kō é kutūvi dínī ña uun da'na mí ntáde ña'a san é kīni kaa. ²⁶ Díí ka nuu á'vi, kuiní ña, é ntō'o ñá vata ō ntó'o Cristu é nī'i ña é un nti'ī é ió ñuú Egitō. Tsí kantetu ña nuu i e díí ka va'a é kué'é Xuva ko iña ña.

²⁷ Kuīnti'xe Muisee. Dukuān né, ntāka ña ñuú Egitō ne, ñá ni u'vī ñá te kūdiín reí san. Ná ni xtuví mii ña é vii ña, tsí vata tsi tē iní ña Xuva ko, kuān té ña kuvi kiní o ñā. ²⁸ Tsi kuīnti'xe Muiseé ne, de ka'nu ña viko é naka'an ña da ntáka ña ñuú Egitō. Kā'an ñá ni ñā'a san tsí da'ví ña niñi lé'ntú san díkí xi'i ña kan vata koo é ña ka'ni ánje Xuva ko i'xa nuu i iña ñá Israee.

²⁹ Kuīnti'xe ña Israeeé san dī. Dukuān ne, itā nti'xin ña mé'ñū ntute ñu'u san é nani Ntute Kué'é san vatá ó te ñu'u itsi. Ntá tsi dā intíkin ña Egitō sán ña ne, tēni ña.

³⁰ Kuinti'xe ña Israeé san. Dukuān ne, kó'xo ntíká nto'lo ñuú Jericoo da íka ña u'xe ntúvi ata i kan. ³¹ Kuinti'xe Raa, ñádī'i e íka lukú san. Ná te ni xī'i dádīi ña ni ñā'a, ña é ña ni kuinti'xe i san, tsí kuān te íka luku ñá ne, xntii ñā ña Israeé, ña é īxkoto ntódo ñuú tsikan.

³² ¿Nēe iñá ka ntu ka'án u? Nā kunē'é ka é ntāa ú ni nto iña Gédiuun, iña Báraa, iña Sánsuun, iña Jéftee, iña Dávii ni Sámuee, ni ñá ka'án naa Xuva ko kídaā. ³³ Un ntí ntí ña tsikán ne, kuinti'xe ña. Dukuān né, iō ñá e kúvi idé ña da náa ña ni tūku ñuu. Iō ñá e dóo va'ā o de kú'vē ña. Iō ña é ni'i ña núu ī é xe'é Xuva ko xu'u ña ni ñā. Iō ñá ne, nakáku ña dá ncho ka'xí ñañá san ña. ³⁴ Iō ña é ñā é ñā ni í'xi ña dá ñū'u ña mi dóo kai'xi ñú'ú san. Iō ña e nakáku ña da nchó katsin ña'a san ña káa. Iō ña e náxnuu ña ntii ña kuān té ña tuvi ntíi ña di'na. Iō ña é ña ni u'ví ña dá edé ña du'xēn né, nakúnu ñā sntadun túku ñuú san. ³⁵ Ío ñādī'í san ne, ntóto xtuku í'xá ña rkontuvi dá xi'i.

Tuku ña ntákuinti'xe i sán ne, dōo ntó'o ña da káni ña'a san ña utun, ntá tsi ña ni ncho víi ña é káka'an ñá'a san vata koo é nakáku ña. Ini ñá tsi ni'i ña ntuvi e díi ka va'á iña ña nta'a Xúva kō. ³⁶ Tuku ña ne, ntáxkuntée ña'a san ña ne, ē'ní ña ña, nátiī nuu ña ña xo'o. Kí'ní ña nta'a ña ni dī'ín ña dí ne, xnuu kutu ña ñā. ³⁷ Tuku ña ne, káni ña'a san ña xuú ne, xí'i ñā. Iō ñá ne, kátsin dava ña'a san ña. Iō ñá ne, íto nteé ña'a san ña te víi ña é kīni kaa. Iō ñá ne, ē'ní nuu ña'a san ña káa. Iō ñá ne, íka xaa ña ne, kudii ñí a le'ntú san ni ñí tsidi'ú san itávi núu ña. Dōo tañ núu ña. Dē xení ña'a san ni ñá ne, dōo u'vi kúvi ña. ³⁸ Nā ñuxiví san ne, ñá te nuu á'vi ña é kuntoo dadīi ña nī ña dóo va'á san. Ntá tsi edé ña ñuxiví san é doto tsi íka xaa ña dóo va'á san ñuu itsí san nī má ntā'xín san. Xavi kfti san ni māvī kan kúvi víi ña.

³⁹ Un ntí ntí ña sa'á ne, kuān te íni Xúva kō tsi dóo va'á kuinti'xe ña ne, ñá ni nī'i ña é un ntí'í é xe'é Xuva ko xū'u ña. ⁴⁰ Tsí íni Xúva kō tsi ío ūun nuu ī é díi ka va'á iñá kō ne, ntio ña é kúntetu ña tsikan da nté dadīi ni'i ña ni kō e ntuvá'a kue'en o nuú Xuva kō.

12

Koto o nūu Jésuu

¹ Ntoo mé'ñu o nī ña te da díi ña'a, ña e dóo kuínti'xe i san. Dukuān né, xo'ō dí, na xtūví xío o da nēé ka nuu i é kanateñu nuu kō, da nēé ka kuetsi é ncho ni'i i kó ne, na kūtíi o kūnu dú've o itsi e tá'xi Xuva ko kō. ² Koto o nūu Jésuu, tsi kuínti'xe kue'en ñá Xuva kō né, tā'xi ña é kuínti'xe vá'a ko ñā di. Ntō'o Jesuu ntíkā krusi, ntá tsi ña ni kuká'an nuu ña é xi'i ñá vata ō xi'i ñá kini ntáa san, tsí ini ñá tsi te ita ntí'xin é ntō'o ña ne, kutūvi díní ñá nta'a Xuva kō.

³ Kadā kuení va'ā ntó ve nté ō dé Jesuu, tsí kutíi ña dá un vá'a tsi ntó'o ña nta'a ñá iō kuetsí i. Dukuān ne, ñá ku kudu'xen ntō, ñá ku natīvi iní nto é kuínti'xe nto. ⁴ Tsí nto'ó ne, váta nī'i ntó doxi'i da ntánāa ntée nto é kīni kaa san. ⁵ ¿Vá kunáa inī ntú nto tsí kata'xi Xuva ko nto itsi, tsí i'xá ña nto? Tsi kaka'án tú'un Xuva kō: I'xá mīi kó, na naka'an ō dá ta'xi Tó'o ko ō é ntō'o o.

Ñá ku tīvi iní o dá kā'án u tsí ña vá'ā ó kaden.

⁶ Tsí xoo ñá'a, ña e dóo ntio Xuva ko i ne, kaxé'e ña ña itsi.

Xoó ña'a é kī'i ña e kúvi ña i'xá ña ne, kaxé'e ña é ntō'o ña,

ka'an ña. ⁷ Kutíi nto nto'o nto ne, kutú've nto, tsí kade Xuva ko ni nto vatā ó de ña ni i'xá ña. ¿Vá iō ntú i'xa é ña kaxé'e uva i itsi? ⁸ Tē ña katá'xi Xuva ko nto itsi vatā ó de ña ni ūn ntíí ntíí i'xá ña ne, ñá te i'xá nti'xe ña nto.

⁹ Kadā kuení nto dí: Dā kú kuetsi ō né, uva ko ñuxiví a ne, kata'xi ña ko itsi ne, kaiko ñu'u o ñā. ¿Nté kui ña díí díí ka kuínti'xe kō é kāka'an Úva kō, ña tuví e dukún kán, vata koo é nī'i ko ntuví va'á iña ko ntii dañu ntúvi? ¹⁰ Uva kō, ña tuví ñuxiví a ne, dá kuetsi ō ne, kata'xi ña ko itsi vatā ó kuiní ña é va'a. Ntá tsi Xuva kō ne, díí díí ka kaidiá'vi dá kata'xi ña ko itsi, tsí ntio ña é ntūvá'a kue'en o váta ō va'á ña. ¹¹ Ini ntó tsi ña ntío ko é ntō'o ko, tsí kaexnúu. Ntá tsi rkontuví ne, dá kūtú've kō é vīi o é vā'á ne, kuntōo vá'a o, tē kutú've nti'xe ko kuēnta iña i é ntō'o ko.

Dōo xii kaa té ña kiní ò é kākā'an Xúva kō

¹² Dukuān né, nāxnuu ka'nu nto nima ntó ne, nakuntítsi ntāa nto. ¹³ Nantuku nto itsi vā'a mí'i ntáka nto, vata koo é ña díi díi ka kuvi nto, vata koo é ntūvá'a vā'a nto.

¹⁴ Kuenta tsi víi nto te kuntōo vā'a nto ni ūn ntíi ntíi ña'a. Kuntíkin nto é vā'a, tsi nté uun ña'a ña kiní ña Tó'o ko tē ña víi ña é vā'a. ¹⁵ Koto xnto te iō nto é ña kanani'í ka nto é vā'á san é kata'xi Xuva kō. Ña víi ntó vata kaa xuku ūvé san. Tsí da kaidáka xuku ūvé san ni tūku xukú san ne, ku uve ntí'i. Te víi nto é kīni kaa ne, kutú've ta'an nto é víi ña é kīni kaa dí. ¹⁶ Ña ku kava ni'i nto ñadī'i é ña te ñadī'i míi ntō; ntē ña ku nadikí nteē ntó Xuva ko, vatā o dé Esauu dá nadama ñā é víi ñā i'xa nuu i dá ni'i ña é ka'xí ña. ¹⁷ Ini nto tsí rkontuvi dá xee ntúvi e nāxnuu viko uva ña ña ne, ña túvī ká iña ña. Kuān te dōo éku ña ne, kuān te dōo nátivi iní ña ne, ña túvī ká cho'o i.

¹⁸ Ntō'ó ne, ñā ni xē étsin nto xuku Sinaií san é tīin nta'a nto vatā o dé ña Israeé san kídaā. Núu xūku tsikán ne, kai'xi nū'ú san ne, neé kue'en. Dōo ñu'u viko neé san ne, dōo ínu tatsin. ¹⁹ Ntē ña ni tekú nto da éku trunpetá san, ntē dá kakā'an tátsin Xuva ko ni ñā. Ña e téku i sán ne, íkan ña é ña ku ka'án ka Xuva ko ni ñā. ²⁰ Tsi dōo ū'ví ña da dōo ntii ka'an Xúva ko ni ñā tsí da xōó ka é xtūvi i dí'in i xuku san, te ñā'á o te kīti ne, kuétsi é kā'ní nuu ña i xuú ne, o kini ña i káā. ²¹ Tsi dōo donchu'ví kaa é ini ña ne, un tsi nte míi Muisee kaká'an ña: “Koó da kání'i u é kaū'ví ko”, ka'an ña.

²² Ntá tsi ntō'ó ne, xée étsin nto xuku é nanī Siuun, ñuu mí tuví Xuva kō, ña kantíto ntii dañu ntūvi. Ñuu sa'á ne, kaka'an o é ñūú Jerusalem é tuví e dukún kán, mí'i ntoo ña te nté kaa ánje Xuva kō. ²³ Xée nto ikán, mí'i ntoo dīni ña ntánataká nuu, ña ntáduku ntée Xuva kō, ña é ūve na'a dívi i e dukún kán. Xée ntō mí tuví Xuva kō, ña é kaidō kú've iña un ntíi ntíi ña'a san. Xée ntō mí ntántoo ña xi'i, ña é vā'á san, ña e ntántoo Xuva ko nima i. ²⁴ Xée ntō mí tuví Jesuu, ña ntitsi me'ñu nuu Xuva ko ni ñā'a san kuenta iña tú'ūn xéé san é xe'é Xuva ko xū'u ña, tsi éti ña niñi ña vata koo é ntá'vi ña kuétsi kō. Díi díi ka kaidiá'vi niñi ña é

nĩĩi Ábee. Tsí dā ĩni Xuva ko nĩĩi Ábeé san ne, kaka'an ñá tsi ntanáa ña. Ntá tsi dá kaĩní ña niĩi Jésuú ne, kaka'an ñá tsi kada ka'nu iní ña ni kō.

²⁵ Koto nto é vii ntó kuenta ñá kaka'an ni ko. Tsí tē ña ni nakáku ña Israee dá ña ni ide ña kuénta é kākā'an Muísee ni ña ñuxiví a ne, dií dií ka ña nakáku o tē ña vií o kuéntá nēe é kākā'an ñá tuví e dukún kãn. ²⁶ Dá kakā'an Xúva kō kídaā né, táan ñuxiví san. Ntá tsi vevíi ne, kaka'an ña: “Uun ito ká xtuku natāán u ñá te da mii tsi ñuxiví sa, tsí un tsi nte e dukún kãn di”, ka'an Xúva kō. ²⁷ Dá kakā'an ñá é “uun ito ká xtuku” ne, ncho ka'an ñá tsi nantí'i ña da nēe ka é ió ñuxiví a é ede kú'vē ña. Koó da nuú i ĩña mii ñá é kuntōo ka. ²⁸ Dukuān ne, nakué'e o sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí kaduku ntée o mí kadē kú'vē ña, mí é ña ntí'i. Dukuān ne, ka'nu kuiní ko ni Xuva ko. Kunuu iní kó ña kanĩ nima kó, vatā ó ntio ña. ²⁹ Tsí Xuva kō ne, vata kaa ñu'u é kaē'mi é un ntí'ĩ é kĩni kaa kaa ña.

13

Nté koo vii o vatā ó ntio Xuva kō

¹ Ntō'ó, ña ntákuinti'xe i, ña xtúvī mii nto é kuĩnima ntó ta'an nto. ² Ná ku kúnáa iní nto é vā'á koo vií nto ni ñá'a, ña é xēe nú vi'i ntō. Tsí iō ñá'a ne, da xe'é ña vi'i ña ne, ĩntōo ánje Xuva ko ni ña, kuān té ña ni kutúni ñá te ánje ña.

³ Naka'an nto tā'an nto, ña ntákuinti'xe i san, ñá ñu'u kutū, vata tsi te ñu'u kutu dadĩi nto ni ñá. Naka'an nto tā'an nto, ña dóo ntánto'o i dá kadē xení ña'a san ni ñá, tsí te dā ná kuān koo nto'o nto di.

⁴ Kuiko ñu'u nto ñadi'ĩ ntó tē tánta'a nto. Mii ña kutuví ni'i nto ñá ne, ñá ku dotō tsí kava ni'i nto tuku ñadi'ĩ san. Kuan kōo vií ñadi'ĩ san ni xĩ ña di. Tsí Xuva kō ne, kué'e ñá é nto'o da xōó ka ña'a, te ñá e tánta'a, te ñá é vāta tánta'a, te kava ni'i ña ñadi'ĩ é ñá te ñadi'ĩ mii ñá.

⁵ Ná ku ntí'i iní ntó ĩñá diu'un. Kũntoo dínĩ ntó ni nēe kudii é ni'i nto. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ña: “Nté uun ito ñá xtuví mii ú o. Nté uun itó tē ña vií u ó kuenta”, ka'an ña. ⁶ Dukuān né, kanĩ nima ko kuvi ká'an o:

Xuva kō né, divi ñā é kaxntii ñā ko.

Dukuān ne, ñá ku ū'ví ko.

Ñā túvī nee iña é kūvi víi ñā'a san ní ko.

⁷ Naka'an nto ñā'a, ñā é nakua'a ntó san, ñā é nāñé'e nto tú'un Xuva kō. Koto vá'a nto nté ō kuínti'xe ñā un tsi da nté xi'i ñá ne, kuan kōo kuintí'xe nto di.

⁸ Jesucristú ne, ñá kānadama ñā. Kuan tsī ó de ñā vevii vatā o dé ñā di'na ne, kuan kōo víi ñā ntii dañu ntūvi. ⁹ Ñá ku kuntikīn ntó da nēé ka tuku tú'un é kākā'an ñá'a. Díí ka vá'ā o é kunūu ntii nima ko kuenta iña i é vā'a é kāta'xi Xúva ko kō né, xtuví mii o nté xkoó ini o iña i é kā'xi o, é ñā ká'xi o. Tsí nuu i é kaē'xi o ne, ñā te dǎví é kaxntii kō.

¹⁰ Ío naa ko mí'i tuví uun doméni iña ko é ñā kaní'i dutu, ñá ntántikīn lei átā san. ¹¹ Ini nto tsí dutu ñá odo nūu iña ñá Israeé san ne, kaxtuví ñá niñi kití san má vi'i kuikó san é kūvi doméni iña Xuva ko vata koo é ntūvá'a ñā'a san ni Xuva kō, ntá tsi kae'mi ñā kúñu ti āta ñuu ñā kán.

¹² Dukuan ō ntó'o Jesuu ata ñuu san di, vata koo é ntavá'a ñā nima ñá'a san kuenta iña níñi mii ñā. ¹³ Dukuān né, xtuví mii o é átá san ne, kuntikīn o Jesúsú, kuān te kadá xení ñā'a san ni ko vatā o dé ñā ni ñā. ¹⁴ Tsi ñuxiví a ne, ñā túvi ñuu ko é kuntoo o ntii dañu ntūvi, ntá tsi ntánantuku o ñuu mí kuntoo ō rkontuvi. ¹⁵ Dukuān ne, utén utén nakué'e ō doméni nta'a Xúva kō dá kā'an ó tsi dóo ka'nu ñā. Dōo diní ñā dá nakué'e o ñā sintiá'vi kuenta iña Jesúsú.

¹⁶ Ñá ku kúnáa iní nto é vii nto é vā'a, é xntii nto tā'an nto. Tsi dá kuān ó de nto ne, vata kaa doméni iña Xuva ko kaa, e dóo ntio ñā.

¹⁷ Kada ntaa ntó nī ñā ntádē kû'vé iña ntó ne, vii ntó é kākā'an ñá, tsí kade ñā kuentá nima nto. Ini ñā tsí kuenta iña Xuva ko e ntáde ñā nto kuenta. Vií nto vata koo é kunūu díni nima ñā, ñá tē é kūnta'xa iní ñā, tsi jímí'i ntú kunuu á'vi iña nto te kūnta'xa iní ñā?

¹⁸ Ka'an ntá'ví ntó iñá ntí. Iní ntí tsi idé ntí é vā'á ni ntó nuu Xuva ko. Da mii é ncho vií ntí é vā'a utén utén. ¹⁹ Vií nto da xe'e, ka'an ntá'ví nto te ta'xi Xuva kō é díí ka kantí'i naxeé u mí'i ntántoo nto.

I'a ntí'i tutú san

²⁰ Xuva kō, ña kata'xi é kūntoo vá'a ō ne, xtuvī ñá kuenta tsí ntii dañu ntūvi vií ña e tá'xi ña xu'u ña ni ko kuēnta iña níñi Jéssuu, paxtu va'á ko, dā nantóto xtūku ña ña dá xi'i ña. ²¹ Na ta'xi Xuva ko ntō é un ntí'i é vā'a é kantio nto vata koo é kūvi vií nto vatā ó ntio ña. Na vií ña é vā'á nima ntó, nuu i é vā'á, kuinī ñá, kuenta iña Jesúsristu. ¡Ká'an ō tsi dóo ka'nu Cristu ntii dáñu ntūvi! Kuan tsi koo na kōo.

²² Kákān ú nto, tā'an kó, te kūtíi nto nī kó kudii tú'ūn sa'a é kākā'án u ni nto, kuān té ña kué'e tutú san ni de vá'a u. ²³ Ntio ko é kūtuni nto tsi e ntíi ení ko Timōteu vi'i útun san. Te kí'xi kantí'i ña ne, kuntēka ú ña te amá kixkoto ni'ni ú nto.

²⁴ Ká'an ntō ntiusi ni ún ntíi ntíi ta'an kō, ña ntánakuā'a nto ni ūn ntíi ntíi ña ntáduku ntée Xuva kō. I'a kataxnūu ña ñuú Italiá san ntiusi ntó di.

²⁵ Na naxnuu viko Xuva ko nto, ūn ntíi ntíi nto. Sá'a tsí é kākā'án u ni ntō.

Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú Coatzospan
 New Testament in Mixtec, Coatzospan (MX:miz:Mixtec, Coatzospan)
 copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30
